

✉ Locotenent-colonel Dan GÎJU

dangiju@presamil.ro

Ca pe mulți alții, cred, militari profesioniști sau numai amatori, *Soldier's Pay* (*Răsplata ostașului*, sau *Plata soldatului*, mai direct, 1926), primul roman al lui William Faulkner, m-a făcut să mă întreb, și încă până să ajung să-l citesc, numai meditănd puțin asupra titlului, ce aș primi eu, să zicem, ostașul care sunt, acum, de exemplu, când avem experiența atâtor războaie: de independență sau de menținere a ei, de întregire sau de reîntregire, mondiale sau numai... internaționale etc. Și m-a făcut să mă întreb cu atât mai mult, cu cât știu precis că bunicii mei, amândoi, adică dinspre ambii părinți – din care unul a apucat să-mi povestească faptele lui de arme pe frontul de est, acum 67 de ani, și să-mi și dăruiască, într-un final, carnetul lui de serviciu, de unde am scanat fotografia și o țin pe perete, în birou ca pe o icoană – au plecat pe front fără să le treacă prin cap o asemenea năzbâtie. Ei aveau o cu totul și cu totul altă educație, care venea din adâncul istoriei, al tradițiilor locului... Erau născuți și crescuți să trudească mai mult pe gratis, iar când venea vorba despre apărarea țării, nu se mai tocmeau, necum să aștepte vreo răsplată, ceva, de la cineva. De aceea nici nu mă mir că un roman ca *Plata soldatului* s-a scris într-o țară unde mercantilismul este la el acasă. Ce-i drept, s-au făcut auzite și la noi câteva voci pe ici, pe colo, prin scrierile cu caracter memorialistic, unde, pe câteva rânduri, maxim

DACĂ MERITĂ ȘI ÎN CE CONDIȚII

una-două pagini, se exprima regretul, dezolarea, disprețul, pesimismul și altele asemenea în legătură cu patria nerecunoscătoare (patria fiind cei de la putere, iar nu norodul, cum credea Tudor Vladimirescu), în special după Al Doilea Război Mondial când, amănunt deja desuet acum, soldatul român care a avut norocul să scape viu de pe frontul sovietic nu numai că nu a primit nici o plată, dimpotrivă, a achitat tot el, postfactum, „plăcerea” excursiei până la Stalingrad, în Capul de pod Cuban sau la Odessa și retur. Azi, însă, altele sunt datele problemei. Ceea ce nu înseamnă că-mi fac mari iluzii, pentru că o știu tot de la Faulkner, și nu numai de la el, care ne redă extrem de veridic, dur, dar cu atât mai memorabil, în nuvela *Victorie*, traseul posibil al soldatului reîntors în societate după ce și-a făcut cu vârf și îndesat datoria. Nu mi-am propus să comentez pe larg întreaga problematică generată de această poveste ruptă din realitatea trăită de autor pe front, în Franța, ca voluntar în armata canadiană, în Primul Război Mondial. Dar spun că merită urmărită odiseea soldatului scoțian Gray, care-și ucide gradatul cu sălbăticie în timpul unei incursiuni la inamic, deoarece nu-l iertase când fusese pedepsit de ofițerul comandant, în urma unei inspecții banale (nu se bărbierise), cum împrejurările sunt de așa natură că însuși soldatul Gray ajunge ofițer, după ce mai întâi se evidențiază pentru bravură, în prima linie, și cum, într-un final, după ce războiul se termină și societatea uită totul, o dată cu trecerea anilor, eroul nuvelei noastre, pe scurt, va ajunge un oarecare boschetar. Dar un boschetar aparte, cu tabieturi de fost militar, pe care ceilalți camarazi de subsoluri igrasioase îl privesc ei înșiși ca pe un ciudat ieșit din front. Sigur, în contraponderă, Faulkner îl inventează pe Walkley, personaj secundar construit tot pe calapodul unui fost locotenent demobilizat, dar unul care se rupe de trecut, emigrează peste Ocean, adună bani din cultivarea grâului, își reface sănătatea subrezită de anii de război și, firește, eșuează într-un prezent prosper, ceea ce-i va permite să se reîntoarcă temporar în Anglia, dar numai din nostalgie, așa cum Gray însuși, la începutul „filmului”, călătorește prin locurile unde cândva, ca soldat, luptase într-un război care-i va deturna destinul previzibil, de constructor de bărci, într-unul cu adevărat de excepție, dar în sens negativ, tipic unui fost militar încremenit în proiect, incapabil de readaptare. Ce-i drept, și pe fondul unei labilități psihice mai mult decât abil sugerate.

În concluzie, este extrem de interesant de știut, și asta încă din start, care va fi răsplata mea, ca soldat, când se va trage ultima linie. Sau, puțin mai plastic, ultimul foc. Pentru că este clar: războiul bunicilor mei nu mai este totuna cu al meu. Pur și simplu, în era mass-media, când vezi clar și în timp real că tu lupți pe viață și pe moarte undeva, într-o tranșee oarecare, nu contează în care, ci numai uniforma și steagul sub care lupți contează, iar cei care te-au trimis acolo sunt preocupați de cu totul alt rol, în spectacolele de circ ale altora, tăind fără să măsoare, sau măsurând din ochi și tăind după ureche, e musai să te întreb dinainte: Oare, merită? Adică, vreau să spun, merită să dai liniștea ta sigură, de constructor de bărci, pentru ceea ce va pica la zarul sorții? Sper să pot răspunde mai pe larg la această întrebare într-una din săptămânile care urmează. Dar nu ca din carte, cu expresii șablon, cum fac mulți dintre cei pe care i-am cunoscut, de teamă, din neștiință sau, poate, din cu totul alte motive strict ale lor. Pentru că așa aș fi rezolvat problema încă de-acum.

Nu știu alții cum sunt, dar eu, când trebuie să ridic un colet de la oficiul poștal, prefer să-mi pun căștile și să ascult Doru Octavian Dumitru. Pentru mine, aceasta este una dintre puținele soluții de a contracara harababura de aici. De o parte și de alta a ghișeeilor, nervii, echipați cu zale și sulite otrăvite, sunt pregătiți să depășească grandoarea scenelor războinice din *Gladiatorul* sau *Stăpânul inelelor*. Mandatul poștal – ecuația pe care trebuie să o rezolve cetățeanul – este nărăvaș precum o scânteie între cremene și cocoșul armei. În aceste condiții, a ieși din *teatrul de operații* este o binecuvântare. Adierea răcoroasă care mă cuprinde după ce închid ușile termopane ale *modernului* oficiu, mi se pare o mângâiere îngerească. Chiar îmi vine, uneori, să spun un *Mulțam, Doamne!* când ies cu bine dintr-un astfel de mediu. Ca bețivul după o noapte tulbure sau îndrăgostitul după ruptură, îmi zic: *Nu mai fac. L-aș lăsa eu, dar nu mă lasă el pe mine*, cum ar zice Creangă. El, adică sistemul.

✉ Locotenent Constantin PIȘTEA

Oarecum eliptic, cuvântul acesta – *sistem* – ascunde multe: mentalități, vicii, păcate, greață, nepăsare, balcanism. Și, cum nu se poate fără, eu și EL ne regăsim, de voie, de nevoie, din când în când, nu doar la poștă, ci și în alte locuri și circumstanțe. Cum ar fi, de pildă, pe holurile spitalelor. Deși nu vă doresc, vi se poate întâmpla și dumneavoastră. Dacă nu cumva deja v-ați săturat de ce vă voi povesti în continuare.

E bine să nu aveți de-a face cu doctorii, nu pentru că scriu ilizibil, ci din cauză că s-ar putea să vă dați seama de lumea iluzorie în care a trăit Hipocrat. Da!, el e, cel cu jurământul. Păi de la: *Îmi voi petrece viața și voi îndeplini meșteșugul în nevinovăție și curățire!* până la a nu veni la program așa cum scrie pe ușa cabinetului este o oarecare distanță, nu? Între intenție – machiată de un jurământ fățarnic – și faptă se sapă o groapă în care intră toate sticlele de suc și pachetele de cafea pe care le primește asistenta. Pacienții nu mai încap, așa că sunt nevoiți să se îngrămădească pe hol, amalgam de vârste și dureri. Nerăbdarea zace în mințile bolnavilor și naște gânduri

războinice. Se fac liste de așteptare – *Eu am venit acum trei ore!, Stau aici de azi-dimineață!* calcule – *Dacă am noroc, pe la șapte ajung acasă, numai bine, că atunci vine noră-mea!*, și, peste toate, se simte izul de nervi. S-au refugiat de la Poștă.

Holul se umple de zgomot de zale și sulite ciocnindu-se. Sistemul se gudură. Vine și vestea bună prin intermediul vocii cristaline a asistentei: *Domnul doctor a dat telefon și a spus că ajunge în 30 de minute! Măi, tot e bine, poate apuc să trec pe la piață să iau niște smântână. Noră-mea este moartă după brânză cu smântână!*

Sunt pe linie cu nora. Măcar gastronomic. Dar prefer să plec și să nu ascult până la capăt, cât de harnică e și *ce noroc a avut fiu-miu!* Plec și nu mă uit înapoi, nu cumva să se pietrifice spitalul. Mai bine citesc despre Sodoma și Gomora decât să le simt lângă mine. Așa că, de ce să nu mă refugiez la bibliotecă? În tranșeele cuvintelor a fost întotdeauna liniște. Doar câte o muscă se mai lasă uneori prinsă între pagini.

TRAGISM COTIDIAN

În timp ce *scanez* câteva cărți alese cu grijă de cea din spatele geamului, un bătrânul întreabă timid: *De aici se împrumută cărți?* Început de dramă. În stil kafkian, absurdul se strecoară elegant, cu redingotă și papion, pregătit pentru spectacolul de gală. *Da, se împrumută. Ați fost cadru militar?* *Da. Dați-mi, vă rog, un act! Poftiți! Păi asta e de veteran!* *Da, doamnă.* Vocea bătrânului tremură. *Și mama e veterană!* Iar *doamna* pleacă în spatele unei uși. Probabil încearcă să găsească printre cărți *Codul bunelor maniere*. Între timp, apare o altă persoană, foarte politicoasă, de altfel, care îl lămurește pe veteranul de război că statutul său nu este de ajuns pentru a-și permite să împrumute o carte. Bine, nu se exprimă atât de dur, dar bătrânul află că, prin lege sau cine știe ce regulament, nu poate să ceară cărți decât pentru sala de lectură. Îmi este jenă să-l întreb câte gloanțe a driblet la viața lui. Fără să-mi dau seama, sistemul s-a furișat și, pocnind din degete, mi-a încuiat vocea în cea mai înaltă cameră a palatului tăcerii. Mă gândesc să-l înveslesc pe bătrân dându-i să asculte câteva momente cu D.O.D. Renunț imediat la idee. Poate nu apreciază *hazul de necaz*. Și atunci, ce-i de făcut? Tac.

În perioada 26-29 ianuarie a.c., o echipă aparținând *Observatorului militar* s-a aflat alături de militarii români din Batalionul 300 Infanterie din Galați, dislocați în Baza Lagman din sudul Afganistanului. Detalii în numărul viitor.

✉ Locotenent-colonel Dan GÎJU

Foto: Petrică MIHALACHE